Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vocabularius iuris utriusque

[Speyer], Sept. 1478

[O]

urn:nbn:de:bsz:31-313403

Visual Library

ad quā frequenter recurritur in dubio vt p eā data et accepta pbentur h etiā argētari9 dr vt ſ. de littera A.

¶ Nummus .i. denarius de q̄ dicit phs v. ethi. q eſt menſura omnium rerum quia eſt fideiuſſor nobis in omni neceſſitate p q̄libȝ re qua indigens

Nūcius eſt qui vicem gerit epſe et qui ſine mādato et lr̄is mittit qui eſt velud pica et organū et vox dn̄i mittentis ipſū ⁊ large quilibet nūcius pōt dici pcurator ſed nō econuerſo

¶ Nuncupacio eſt quā in cereis tabulis recitat teſtator dicēs qd hoc vult in hijs cereis tabulis q̄ ſcripte ſūt ita dico ita lego ita q vos ciues mihi teſtimoniū phibeatis

¶ Nūcupare eſt palā nominare vel vocare et cōfirmare ſm yſi. li. v. Re. ij. teſtamentū nūcupatiuū.

¶ Nūquā qn̄qȝ idem eſt q̄d raro .i. q. j. nūquā.

¶ Nundie ſunt generale foꝝ ad quod vndiqȝ homines cōfluūtur et concurrunt

¶ Nupcie ſūt matrimoniū vel viri et mulieris ciūctio indiuiduaȝ vite cōſuetudinē retinens diuini et humani iuris cōmunicacio xxx. q. v. nullū Et dicūtur nupcie ex eo quia nubenciū capita in ſolēni benedictōe velabātur et q̄ſi nubi cooperiebant e. q. nr̄ates et c. femine Et illud indiuiduā vite cōſuetudinē tantū valet ſic cōſorcium omnis vite et hoc q̄ntū ad ppoſitū quia hāc intencōem habē dnt vt pperuo ſimul manere debeant quāuis poſt cōtractū matrimonij ante carnalem copulam poſſit alter altero inuito religionē intrare Et qn̄ nupcie ſunt phibite celebrari habet in c. capellanus de ferijs Et in hijs v̄ſibꝰ Aſpiciens veterē circū qua ſi q̄s benedicta Non licet hic. licet hic hic non licet licet hic hic non.

¶ Nupcie ſcd̄e dicunt omnes q̄ ſequūtur pmas licet ſint tercie q̄rte vel quinte ⁊ c̄. vt quādo aliquis nubit alicui poſt pmas nupcias C. e. ti. l. ſi quis. §. tale

¶ Nurus eſt vxor filij.

¶ Nunc nō. Archi. lxiij. di. ego et glo. xxxiij. q. v. Si. adieris et ſimiliter Vin. de offi. dele. c. prudenciā. §. vj.

¶ Ob

Obligacio eſt iuris vinculū quo neceſſitate aſtringimur alicuius ſoluēde rei ſcd̄m nr̄e ciuitatis iura inſti. de obli. in prin. Et eſt duplex ciuilis et ptoria Ciuilis q̄ aut legibꝰ cōſtituta aut certo iure ciuili cōpbata ē Sȝ ptoria ē q̄ ptor ex ſua iuriſdictōe cōſtituit q̄ et oncaria vōt

¶Obtēpare eſt obſeq̄ vel obedire· vt iuſſu iudicis compare̅
¶Obaudire eſt quaſi de mente deducere ſm̄ Jo·an·de elect·li·vi·
c·fundamenta·
¶Obſcuritas eſt illa que fit in dictōe Sed ambiguitas que fit in
oracione vt nō·glo·iii·in l·veteribus ff·de pact·v·ſ̄·Vendidiſti
mihi Stichum et dictum eſt accedere ſtichū non apparet de q̄ ſti=
cho·ergo non fit condemnacio in actione contract9·niſi oſtendatur
de quo ſticho venditor intellexerit l·ſi in emptore in pñ·ff·de con=
trahen·emp·et ven·quia racio dictat actorē pbare et quia emp=
tor agit ꝛ pbat de ſticho ſ̄ nō de q̄ ſtatur reo declaranti obſcu=
ritatem Ceteris enim paribꝰ reo fauendū eſt pocius quā ꝛc̄·vt in
regu·cum ſint de re·iur·li·vi·Itē ibi vendidi tibi domū locatā p
me cuidam·et dixi quod penſionē pmi anni haberē·ꝛ ſequēciū an
nor̄ tu haberes Et dixi ius pignor̄ vtrūq̄ ſecutur dm dicit te·
quod ius pignor̄ primo ptinet ad me p penſiōe primi anni· et ſi
qd ſup eſt tūc pertinet ad te·et ſic fit interptacio pro proferēte
l·inſulā ff·de pig·quia in pn̄cipali ego mihi puidi prius retinendo
penſiōem priorem·ex q̄ colligiē et declarat̄ obſcuritas que eſt in
acceſſione et ſignificatur qd p illa penſione volui etiam prius ius
pignoris retinere Itē ibi Si q̄s ſtipulat̄ decimo kalēdas intelligi
tur de prioribꝰ l·Eum q̄ ka·ff·de v·obli·Racio eſt q̄ rōne itelligēnt̄
de ſcdis eadem rōne de terciis ꝛc̄·ꝛ ſic ſtipulacio redderet̄ inutilis
Item ibi actor petit Stichum in iudicio ſi reus dicit ſe itellexiſſe d
nigro et actor de albo ſtat̄ dicto actoris l·inter ſtipulantem ·§·i·
ff·de v·obli·Quia actor ibi oſtendit de quo intellexerit ꝛ qui ſibi
debet̄·ideo p eo debet ferri ſentencia Nec debet reus audiri ·qui a
de alio intellexit ·quia non eſt oneris impediendi pceſſū iudicii ꝛ
iuſticie nec intereſt rei quod ſtatur dicto actoris cū pbat ſibi de=
beri et ſic de aliis·
¶Obrepere eſt quaſi latenter ſubintrare lxi·diſt·Nullus inuitus
de cele·miſſa·Cum creatura et c·e·ne· in agro in princi· de ſtatu
monach·
¶Obrepticiū reſcriptum et obrepcio Re q̄·reſcriptum·

¶OC·

¶Occupare capit̄ q̄nq̄ in mala et q̄nq̄ in bona ſignificacōne Et
pprie mobilia occupantur et immobilia inuaduntur vt in glo·ſu=
per hoc verbo in c·generali de elect·li·vi·v·concor·
¶Occultum omnino vt premiſſū eſt dicitur quia nulla racōe pro
bari poteſt et tale vocatur ſecretum vel latens
¶Occultū pene eſt qd p paucos pbari poteſt ꝛ qd pauci ſciūt vi·
t r·

ſupra notoriū in generibꝫ ꝓbacionum ₇c.

Coff

¶ Officiū dicitur multis mod᷑ Primo miſteriū Scd̄o obſeqū Tercio actus pſone corrigentis xxi. q. i. monachus Quarto plebaniā de ſtatu mōcho. Quod dei Item aliquādo ſumit̄ p dignitate vel perſonatu de ꝑ ben. Ad hec de cle. non reſi. Qui de conceſ. pben. ca. ij. §. i. Aliquando p litigio xxi. q. i. de pſenciū in vi. d. litigantes dicūtur officium exercere Item is cui cōmiſſa eſt diſpenſacio habet officiū Item cui hō bet poteſtatē ſclarem et tabellionatū Itē dr̄ ꝑpoſitura ſꝫ ꝓprie eſt aliud a digtate et a pſōnatu Et dr̄ ſimplex officiū qn̄ quis habet admiſtratōem aliquarū rez ſine aliqua prerogatiua in choro vel capitulo vltra alios ſui ordinis rōe huiꝰmōi officij Et ſic habet onus annexū ſine honore vel prerogatiua honoris vt ſindici pcuratores Gaſtaldi i. q. iij. Saluator. v. in nomie Item vicedominus qui habet ſpatum diſponere dr̄ habere officium. xcix. di. §. officiū i. q. i. ſi quis epus i. ſꝫo. Hec et plura vi. p Archi. de oſue. t. i. in glo. Et hoc erat otra iura vbi tctat̄ de digtate pſonali et officio vt ſꝫ dictum eſt Item officiū ſcd̄m cardinalem eſt poteſtas exiſtēs in iudice exercendi omnia ea q̄ ptinet ad eius iuriſdictōem et capitur ſꝫ iuriſdictio gnāliter vt includit omnia ptinencia ad merum et mixtū imperiū Et loquitur de officio iudicis cuius iuriſdictio officio iudicis mater ē ſicut obligacio actōis nec eſt vera opinio petri de bella ptī quod officiū iudicis ſit exerciciū vel execucio iudicis quia magis ſtat in habitu quam in actu Nec ſcd̄m opinionē martini appellari debet actio cū drīt ſurrogatum et cui ſurrogatur inſti. in prin. in glo. iiij. Item officium ꝓprie dicitur quod homo debet homini ex natura vt in c. cum in officijs de teſta.

¶ Officiuꝫ iudicis ſm̄ Goff. eſt poteſtas iudicis a iure aſſūpta Et habet locū tam in hijs q̄ an̄ iudiciū fiunt quā in hijs q̄ i iudicio occurrūt faciēda et iploratur loco pncipalis actōis cū alia ordinaria actio deficit vt in c. ſi. d offi. iudi.

¶ Officiū iudicis eſt duplex ſcꝫ nobile et mercenariū Nobile ideo appellat̄ q̄a a ſeipſo iudex ponitur nec iure actōis ſeu obligationis vt puta ſi minor petit ſe reſtitui in integrū hec enim petit iure obligacionis quia iudex non fuit obligat̄ nec iure actōis ſꝫ iudicis officium miſericorditer imploret ₇c. Mercenarium iudicis officium eſt ſeu ſic appellatur quia deſeruit actiōi intentate puta peto a te viginti actione mutui iudicis officium deſeruit mihi hac actōe quia cōdemnat te vt reſtituas mihi viginti

¶ Officioſa dicuntur que otinent pietatem que nulli obſunt et a licui pſunt ſicut a otrario teſtamentũ dicit̃ inofficioſũ q̃d eſt con tra officiũ pietatis di·ix·ſi ad ſcripturas in glo·j·
¶ Officina eſt quaſi turgurium vel tegmẽ quando videlicz palee id eſt ſtramina ponũtur ſ·arbores vt paſtores ſubtus exiſtentes ab ymbribus ptegantur
¶ Officiales iudices R·e·ſ·aſſeſſor·
¶ Occaſio differt a cauſa vt in c·ſolite de maio·et obe·
¶ Ocium philoſophicum eſt ſtudiũ quia phus ociatur quãdo ſtu det Sed ocium vulgare qñ vacatur ab ope ſerui li et nota q ociuz eſt triplex ſcz deſtitoriũ quod eſt ribaldoꝝ q̃ apud athenas ſuſpẽ debantur et de hoc dicit̃ q ocioſitas et voluptas arma ſunt hoſtis antiqui ad miſeras aias capiendas de renũc inſi cum pdem·§·ve rum ſi ppter ergo dicit beatus hiero· ad ruſticũ monachum in c· Nunquã de ɔſe·di·v·Semp aliq̃d opis facito vt te dyabolꝰ inueni at occupatũ Scdm eſt reſtitoriũ quãdo quis ceſſauit a labore ⁊ ite rũ accedit ad opꝰ Terciũ retributoriũ quod dat̃ emeritis ⁊ ſeibꝯ

Ol·

¶ Olobꝛrus eſt veſtis totaliter deaurata et dicit̃ ab olon·i· totum Et differt a veſtibꝰ deauratis quia illa fiũt in auro optimo q̃d in vulgari dr̃ fuluũ in legibꝯ obriſiatũ illa de q̃libet auro licet hec ſ aurũ toto ſimiliter in totũ eſt et alia veſtis que habet aurũ tantũ in pangadis vt C·de veſti·olobꝛ·et aura·li·xi·in rubri·fi· accur·
¶ Oculus eſt quadruplex vt nõ·Archi·xxxij·q·v·nec ſolo
¶ Olfacere ẽ naſum ad culũ ponere ita expõit glo·in v̉·olfacit in l· agazo·ff·ſi q̃dru·pau·fe·di·Vbi agazo duxit equũ ad tabernaz qui mule olfecit q̃ calcitruit et agazoni crus fregit et dr̃ q̃d ibi do minꝰ mule tenet̃ de paupie alias gñaliter olfacere ẽ odorẽ odora re et olfcꝰ odoratꝰ et ab oratoribꝯ ponit̃ p ſcire vt dñdo tãta ſunt i me tua bñficia vt q̃ hijs pacto corẽſpõdeã neutiq̃ olfacẽ poſſum

Om

¶ Omnino tangit Archi·de pben·c·Si beneficia li·vj·et plenius in c·licet canon·de elect·Et glo·in cle·j·de vi·et ho·cle·Et etiam glo ſa in c·et ſi criſtus de iuriur·
¶ Oiã op hẽd it ſingula Nã ſi q̃s dicat do tibi talẽ villã et omnia iura q̃ hẽo ibi ſingla iura ɔplahdũtur ſ nõ intelligit̃ dare decias et aliq̃ iura q̃ ſũt mere ſpũalia q̃r dictio omnia licet ſe extẽdat ad ſingula nõ tñ ad ea q̃ ſũt penitꝰ nature alterius et iuris quaz ius ad ea q̃ principaliter trãſferunt̃ Sed qñ dat̃ aliq̃d q habet tem poralia et ſpũalia iura cũ omnibꝯ ptinencijs ſuis·vt pbẽd a habens

poſſeſſiones et decimas tūc omnia transferuntur ſimul ſecundum
Hoſti· in c· litteras de iur· patro·

¶ Omologare eſt idem qđ cōfirmare vel ratificare Et ſic dicitur
ꝙ arbitrium ſit amologatum Alij dicunt omologiare idem quod
conſecrare

Op

¶ Opera eſt diurnū officium ſcʒ quo quis exhibet alicui p diē ar-
tificialem et nō naturalem ſicut dicit̄ geñ· j· c· veſpere et mane di-
es vnus Aliqñ ponitur p breui tp̄e obſequio vel ē idem ꝙ obſeq̄
um dicitur ꝗ opera officiū tempe limitatū vt l· j· ff· de ope· liberto
Limitacio autem ſtat in diſponencium volūtate q̄a p contrahen
tes poteſt limitari maiori vel minori tempore puta quod diés capi
atur ad integram vel ad mediā noctem vl' ad veſperā tm̄ qꝛ diſ-
ponāt ꝯtrahentes et erit lex Jdem in teſtatore et qñ aliud nō ap-
paret de die artificiali intelligitur· quia ad hunc ꝯmuniter ſit re-
lacio Sed impp̄rie opera accipitur pro reuerencia vl' obſequio vt
no· in· §· libertis l· ſi non fortem ff· e· ti· et ſic de alijs·

¶ Opinio ſm Guil· eſt dubia pticularis arbitracio que a doctoribꝫ
alicuius ſciencie auctoritatē habet Nec tm̄ nō eſt p̄ponenda veri-
tati Sed ſm Genſ· eſt pbabi· arbitracio doctoꝝ non niſi obſtru
ctōne ſtudencium in ſcriptis redigenda Et dicit quod habens p
ſe opi· doct· in aliquo caſu licet ſuccūbat tamē auctoritate illiꝰ opi
nionis reuelat̄ et excuſat̄ a cōdēnatōē expēſaꝝ Racio qꝛ a iure
doctoꝛ habet auctoritatem interpretandi pro ſuo videre

¶ Opinio cōmunis ē aliud quā fama Nam opinio ꝯmunis facit ius
C· de re iudi· l· j· Fama vero nō facit ius Jtem opinio ꝯmunis pro-
bat fama v̄o nō· Jtē opinio cōis differt a notorio· quia opinio cō
munis eſt de longe p̄teritis que pbari non poſſunt de facili ſcʒ p
teſtimoniū viſus ⁊c̄· Sed notoriū eſt de p̄ſentibꝫ vel pxime p̄teri
tis q̄ de facili pbari poſſunt per teſtes diuiſim Et q̄d opinio veri-
tati p̄feratur ē glo· cū cōcoꝛ· p et ꝯtra habundans in iuribꝫ in c·
nuper de biga· ſup v̄· tangꝰ Concludit tm̄ ibi ꝙ caſuali vt opinio-
ni pocius ſtetur quā veritati in fauorem ꝯtrahencū· teſtamētoꝝ
ſentenciaꝝ vel pliū Nā regulariter veritas p̄fert̄ opinioni ſe
cūdū Bern· in glo· iij in c· ad audiēciā de ſpon· Etiā veritas p̄fert̄
auctoritati· i· Nemo iudex C· de ſen· et interlo· oīm iudi· Jtem ꝯſue
tudini c· Si ꝯſuetudinem cū ſex· c· ſe· diſt· viij· Vbi dicitur veritas
valet et inualeſcit in eternum et viuit et optet in ſecula ſeculoꝝ

¶ Optimates ſunt quaſi meliores et ditiores de populo ab opibus
dicti·

¶ Oportet aliquādo dicit neceſſitatem iij·q·ix·non poteſt A! quā=
do honeſtatem Item oportebit ſignificat tam pſens quā futurum
de v·ſigni·verbū Et nō·glo·xxv·q·j·et glo·iij·c·j·de pſcrip·li·vj·ſu
per·v·oportet

¶ Opus nouum Re·ſ·nouum opus et opus laudat magiſtrū C·
de ve·iu·enu·l·ij·§·Cōt aūt ſic in auc·d monach·§·Sanximꝰ col·j·

¶ Or·

¶ Orbꝰ dicitur q ſine liberis eſt vel ſine mrimonio vt ſ·Celebs·

¶ Oraculum·i·reſponſum quia pcando impetratur c·p tuas de ma
io·et obedi·

¶ Ora ſine aſpiratoē ſignificat finē vel extremitatem rerum pre=
cipue regionum et veſtiū pmo regum xxiiij·Dauid oram preſci=
dit clamidis ſaulis ij·q·vij·§·de hijs geñ·xlij·ad hebre·xj·ſm Io=
an·in cle·ij·de vi·et honeſtate clericorum·

¶ Orphanotrophꝰ ē orphanoꝝ ⁊ pupilloꝝ tutor et adoleſcēciū
curatō q eos facultatibꝰ et pentibꝰ qſi deſtitutos ſuſcipit alēdos·

¶ Orphanotrophium eſt locus in quo talibꝰ alimenta admiſtran
tur xxiij·q·viij·tributum·§·quamuis et ſpe·in ti·de hijs qui alieno
nomine in iudicio interueniunt vbi ponit quid ſit procurator con=
iuncta pſona defenſor·excuſator·ſindicus·yconomꝰ·actor·vicedo
minus·vicecomes·gaſtaldus·tutor·curator ⁊cᷓ·Et de orphano=
tropho remittit ad l·orphanotrophus C·de epi·et cle·

¶ Ortus olerarius eſt ortus in quo olus creſcit·

¶ Ordinarius eſt qui iure ſuo vel principis beneficio vniuerſaliter
iuriſdictionem exercere poteſt vbilibet Item eſt is qui vniuerſi=
tas cauſarum commiſſa eſt Vnde ſecūdum ſpe·officiales epiſcopo
rum ordinarij vocantur Item ſecundum Goffridū ordinarius iu=
dex eſt qui a collegio eligitur et a ſupiore cōfirmatur vt electus
in rectorem qui per confirmatōem ſortitur iuriſdictōem ſicut et e=
piſcopus in omnibꝰ preter ea que maiorem diſcuſſionem exigūt
Item ſecundum ſpe·ordinarius eſt legatus in prouincia ſuper de=
cretum·Et ſunt duplices Quidam habent adminiſtracionem vt
epi habentes epatus quos actu regunt·et iſti habent reſtituere
in integrū Alij ſunt ordinarij nō habe[illegible] adminiſtratōem ſz tan=
tū facultatē iudicādi vt ſm iura ciuilia q honorē tm·⁊ dignitatē
hnt rōe cuiꝰ iudicare pnt h q in eos ɔſenſerint l·j·ff·de iudi·Scdm
iura canonica ſunt epi renūciātes loco epali nō dignitati retinen=
tes honorē ſine adminiſtratōe·de renūcia·niſi cū p dem de ordi·ab
epiſ·q re·epiſ·c·j·Itē eps cuiꝰ epatꝰ oino deſtructꝰ eſſet q eſſet
epus nullius tamē epiſcopatus ſm Goff·in ſum·de in integ·reſti·

¶ Origenari9 Re·ſ·colon9 Nam orig·enarius colon9 et aſſcrip·
ticius idē ſūt in re ſcʒ eiuſdē ɔdicōis hō ſʒ rōe drūt Nā aſſcripticiꝰ
dr q̄a ſic aſſcriptus ē terris colēdis qđ nō poteſt a cultura recedē
ſine volūtate domini ſui ſed colonus q̄a tenet colere terram ⁊ ori
genarius quia ex origene ſua adheret glebe vt ſ·
¶ Ordinarij locorum ſunt non tantum epi ſed etiam quicunqʒ infe
riores qui habent inſtitucōem et deſtitucōem eorum ab eccleſiarū
de offi·ordi·et c·iij·§·in conferendis eodem titulo libro ſexto·
¶ Ordinaria onera ſūt illa·que ex cōſtitutōe vel ɔſuetudine pſtā·
tur·vt qđ q̄libet taʒ fundus vel domus quolibet anno tm̄ deat p̄·
ſtare dn̄o ſuo vel p̄ncipi Sʒ extraordinaria onera ſūt q̄ extra cur·
ſum et morē ex inopinato euētu vel caſu ſeu neceſſitate emergēt
inducūtur·vt ſi dn̄s velit maritare filiā ſuā vel guerre immineāt
et ideo a ſuis ſubditis exigatur aliquid
¶ Oriundus de ciuitate vel loco ⁊c·dr is q̄ vl ibi vel in vico ciuita
tis illius ortus eſt ff·ad muni·l·Qui ex vico vel ſi pater eius inde
duxit originē C·e·ti·l·aſſumcio·§·filius et C·de munici·et orige·l·
j·et l·filios li·x·Et nō·i c·vſurarum de vſu in v·alienigenas li·vi·

¶ Pa·

Pactum vel pactio dicitur a vbo
paciſcor et ſic deſcribit Eſt cōſenſus duorum vl plu
riū in idem placitū ſcilicet ad dandum vl faciēduʒ
aliquid alteri ab altero cor·ff·de pa·l·i·§·j·Et di
citur quaſi de pace factum vl pacis actum et ponitur ibi in idem
placitum Nam non fit in eodem vero vel falſo quia ſi duo vel
plures couſenciant in hoc vero ticius eſt homo vl in hoc falſo tici
us eſt aſinus non erit pactum quia non eſſet obligatorium·talis
enim conſenſus neutrum obligat alteri Item ſecundum quoſdam
pactū eſt cōtractus·q̄a paciſcendo diuerſās in idē ɔtrahimus vo·
lūtates Et capit̄ q̄nqʒ late p̄ eo q̄d nō tranſit in ɔtractū nomina·
tum vt vendicio ⁊c·Et ſic omne pactū pōt dici ɔtractus innomi·
natus vt tranſactio do vt des ⁊c·Nūc qʒ ſtricte p̄ ſimplici pacto
gratis fco vt p̄mitto tibi ⁊c·⁊c·Et ſic a tranſactōe et pollicitatōe
differt qꝛ pollicitacio ē ſolius offerētis Et aſſigt̄ drīa inter pactuʒ
et trāſactōʒ·qꝛ pactū eſt de re certa et non litigioſa et gratuita
Tranſactio vero de re incerta et litigioſa et non ḡtuita Et quid
pactum habes etiā de v·ſigni·c·pactū Vbi dicit̄ pactū eſt inter
ptes ex pace ɔueniēs ſcriptura legibꝫ ac moribꝫ cōp̄bata Naʒ ſe
pe ad p̄bacionem pacti interponitur ſecundum gloſam ibidem
¶ Pactorū diuerſa ſunt genera Nam pactū ɔuentum dicit̄ quod